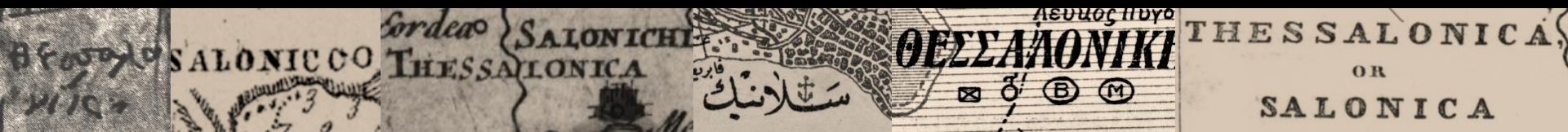

Η Θεσσαλονίκη σε 5 [ιστορίες] + 2 χάρτες

Μέρος Γ΄ : Η Μεγάλη Πυρκαγιά, Θεσσαλονίκη 1917

Η πόλη όμως δεν φανερώνει το παρελθόν της, το περιλαμβάνει όπως τις γραμμές ενός χεριού, γραμμένο στις γωνίες των δρόμων, στις γρίλιες των παραθυριών, στις κουπαστές των κλιμακοστασίων, στις αντένες των αλεξικέραυνων, στα κοντάρια των λαβάρων, το κάθε κομμάτι χαραγμένο με τη σειρά του από γρατζουνίσματα, πριονίσματα, εγκοπές, βίαια χτυπήματα.

Ίταλο Καλβίνο, *Οι Αόρατες Πόλεις*

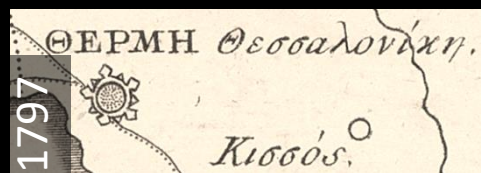
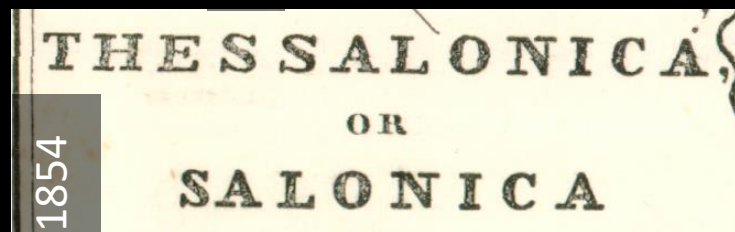
Οι χάρτες στιγμιότυπα του χώρου στον χρόνο, μεταφέρουν πληροφορίες και μηνύματα για την εποχή τους, μας βοηθούν να θυμόμαστε, να ερευνούμε και να κατανοούμε γεγονότα άλλων εποχών, διευρύνοντας έτσι την αντίληψη που έχουμε για τον σύγχρονο γεωχώρο, στο παρελθόν!

Χρησιμοποιώντας αρχειακά τεκμήρια, όπως έγγραφα, μαρτυρίες και φωτογραφίες κατανοούμε καλύτερα τα σπουδαία γεγονότα, τις ενέργειες & τις αποφάσεις της πολιτείας, τις δυσκολίες, την καθημερινότητα & τα συναισθήματα των ανθρώπων.

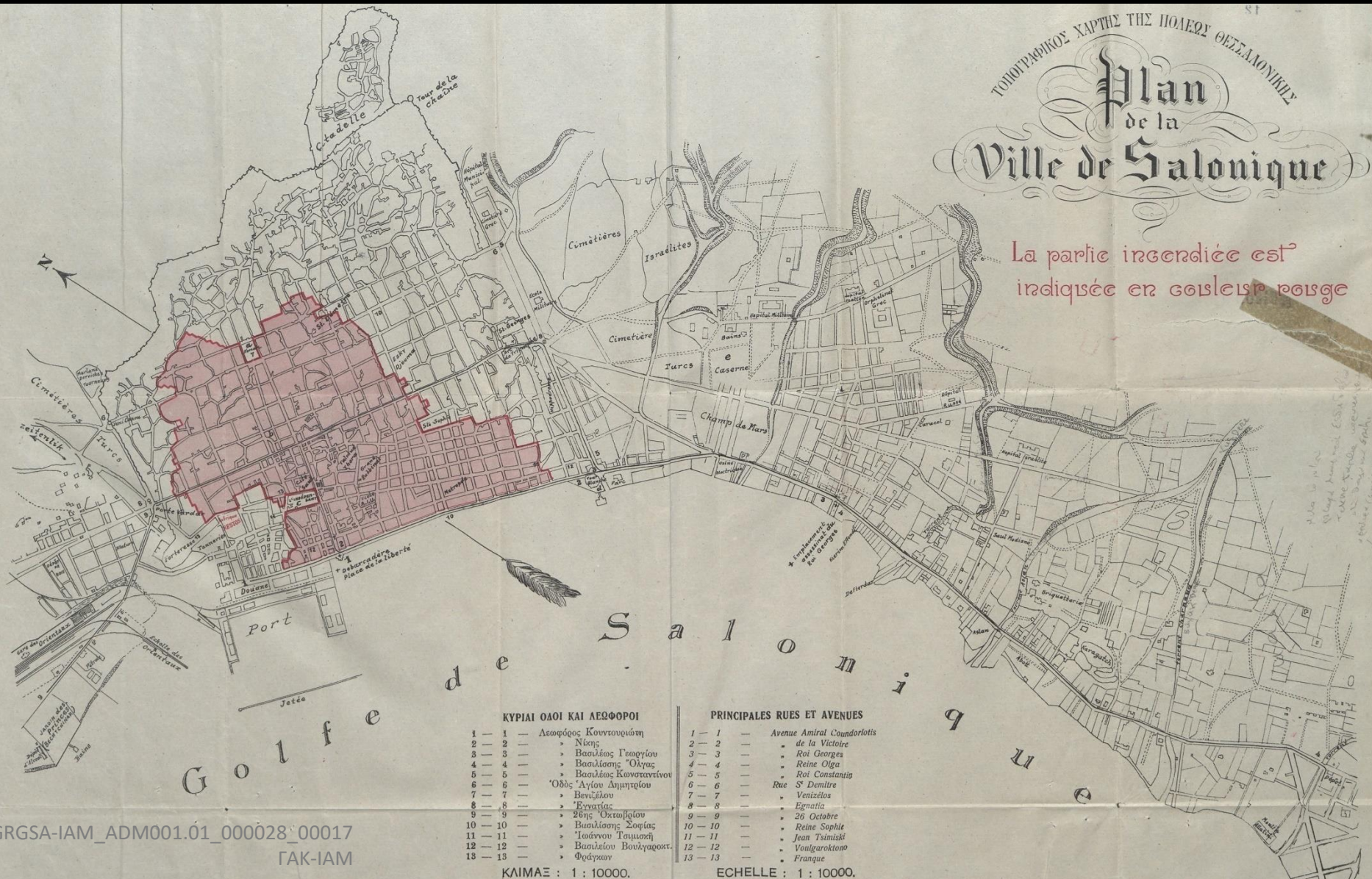
Η ταυτόχρονη χρήση αρχειακού και χαρτογραφικού υλικού συνδέει την ανθρώπινη δραστηριότητα με τον χώρο και βελτιώνει τη χωρική μας αντίληψη.

Η πόλη μας, τα μνημεία και τα ορόσημά της, όλα όσα βλέπουμε σήμερα γύρω μας, συνδέονται με άλλες εποχές, μια αλλοτινή πόλη και ανθρώπους διαφορετικούς, ζωντανεύοντας την φαντασία μας!

Η Θεσσαλονίκη από την ίδρυσή της και σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας της έχει μια σταθερή, αδιάλειπτη ιστορική και πολιτισμική παρουσία, η οποία επιβεβαιώνεται από τη διαχρονική εμφάνισή της στους χάρτες όλων των εποχών.

Με τη βοήθεια του τοπογραφικού χάρτη “Plan de Ville de Salonique”, στον οποίο σημειώνεται η πυρκαϊστος, θα προσεγγίσουμε τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917 που έκαψε ένα μεγάλο κομμάτι της ιστορικής Θεσσαλονίκης.

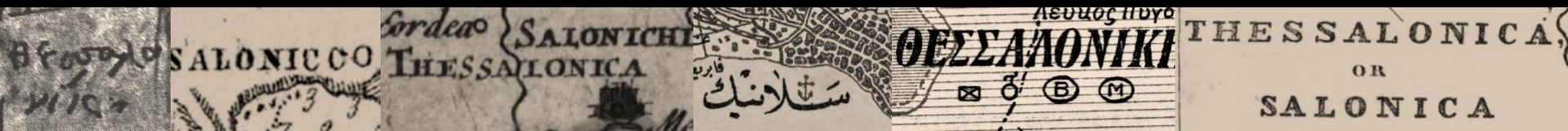
Οι επιπτώσεις της πυρκαγιάς ήταν οδυνηρές για τους κατοίκους και οι καταστροφικές της συνέπειες επηρέασαν όλους τους τομείς της ζωής στην πόλη.

Bibliothèque nationale de France,
département Estampes et photographie,
EI-13 (1065)

1912-1922: Η Θεσσαλονίκη αλλάζει

1912-13	Βαλκανικοί Πόλεμοι – Απελευθέρωση Θεσσαλονίκης
1914-18	Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
1915-18	Η Στρατιά της Ανατολής στη Θεσσαλονίκη
1916	Κίνημα Εθνικής Άμυνας Προσωρινή Κυβέρνηση Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη
1917	Η Μεγάλη πυρκαγιά
Σύσταση Διεύθυνσης Θυμάτων Πυρκαγιάς
Σύσταση διεθνούς επιτροπής για τον πολεοδομικό ανασχεδιασμό της Θεσσαλονίκης
1919	Δημοσίευση του νέου ρυμοτομικού σχεδίου «Θεσσαλονίκη-Νέον Σχέδιον Ρυμοτομίας»
1922-24	Άφιξη ελλήνων προσφύγων, αποχώρηση οθωμανικής κοινότητας
1926	Ίδρυση ΑΠΘ
Ίδρυση ΔΕΘ
1936	Μεγάλες απεργιακές κινητοποιήσεις
1941-45	Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος → Έξοδος ισραηλιτικής κοινότητας, μεταβολή πληθυσμιακής σύνθεσης

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

1912

Μια ιδιαίτερα σημαντική δεκαετία για τη Θεσσαλονίκη είναι αυτή που ξεκινά το 1912, με τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο και την ενσωμάτωση της πόλης στην Ελλάδα.

«Δεν είναι όνειρο. Η Σαλονίκη είναι στ' αλήθεια ελληνική!» έγραψε ένας φιλέλληνας δημοσιογράφος που είχε συνοδεύσει τον στρατό στην προέλασή του.

CPTSA1.047
Φ.Α. ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

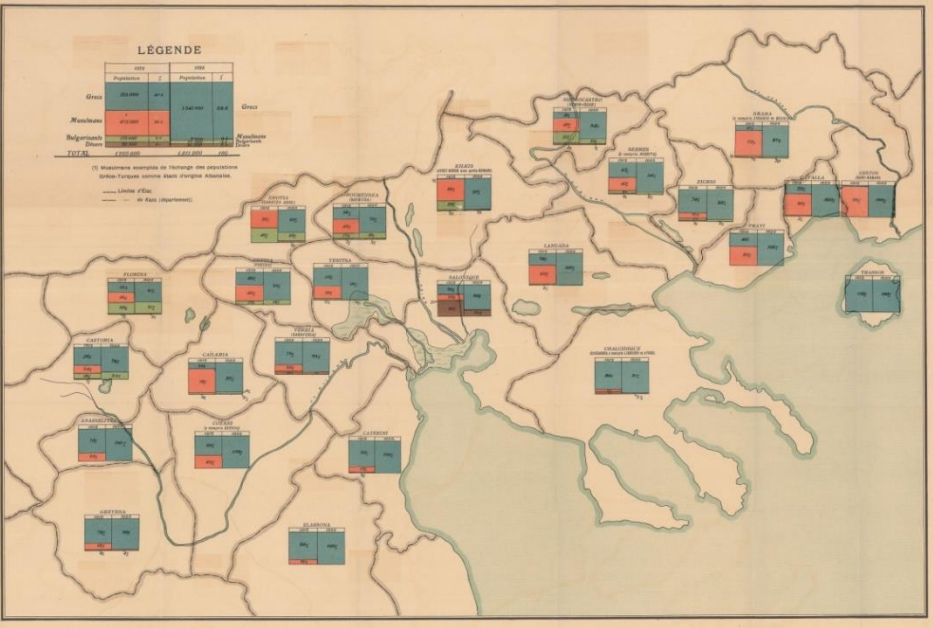
DOUS2.81, Φ.Α. ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

1912

Τα γεγονότα συγκλόνισαν και χαροποίησαν τους Έλληνες, την ίδια στιγμή που οι Μεγάλες Δυνάμεις αναρωτιούνταν αν η προνομιακή θέση που είχαν οι υπήκοοί τους στην οθωμανική Θεσσαλονίκη θα συνέχιζε να ισχύει και ήταν ανήσυχες για τον τρόπο που το ελληνικό κράτος θα διαχειριζόταν μια τόσο σπουδαία πόλη.

CARTE ETHNOGRAPHIQUE DE LA MACÉDOINE HELLÉNIQUE INDIQUANT LA PROPORTION ENTRE LES DIVERS ÉLÉMENTS ETHNIQUES EN 1912 (AVANT LES GUERRES BALKANIQUES) ET 1926 (APRÈS L'INSTALLATION DES RÉFUGIÉS)

Préparée sur la base des Recensements de 1912 et 1926, ainsi que des Statistiques du Ministère de l'Assistance Publique Hellénique, de la Commission Mixte d'échange des populations Gréco-Turques, de la Commission Mixte pour l'échange volontaire des populations Gréco-Turques et de la Commission d'Établissement des Réfugiés.

Χάρτες: Ψηφιακή Χαρτοθήκη ΑΧΑΚ

1922

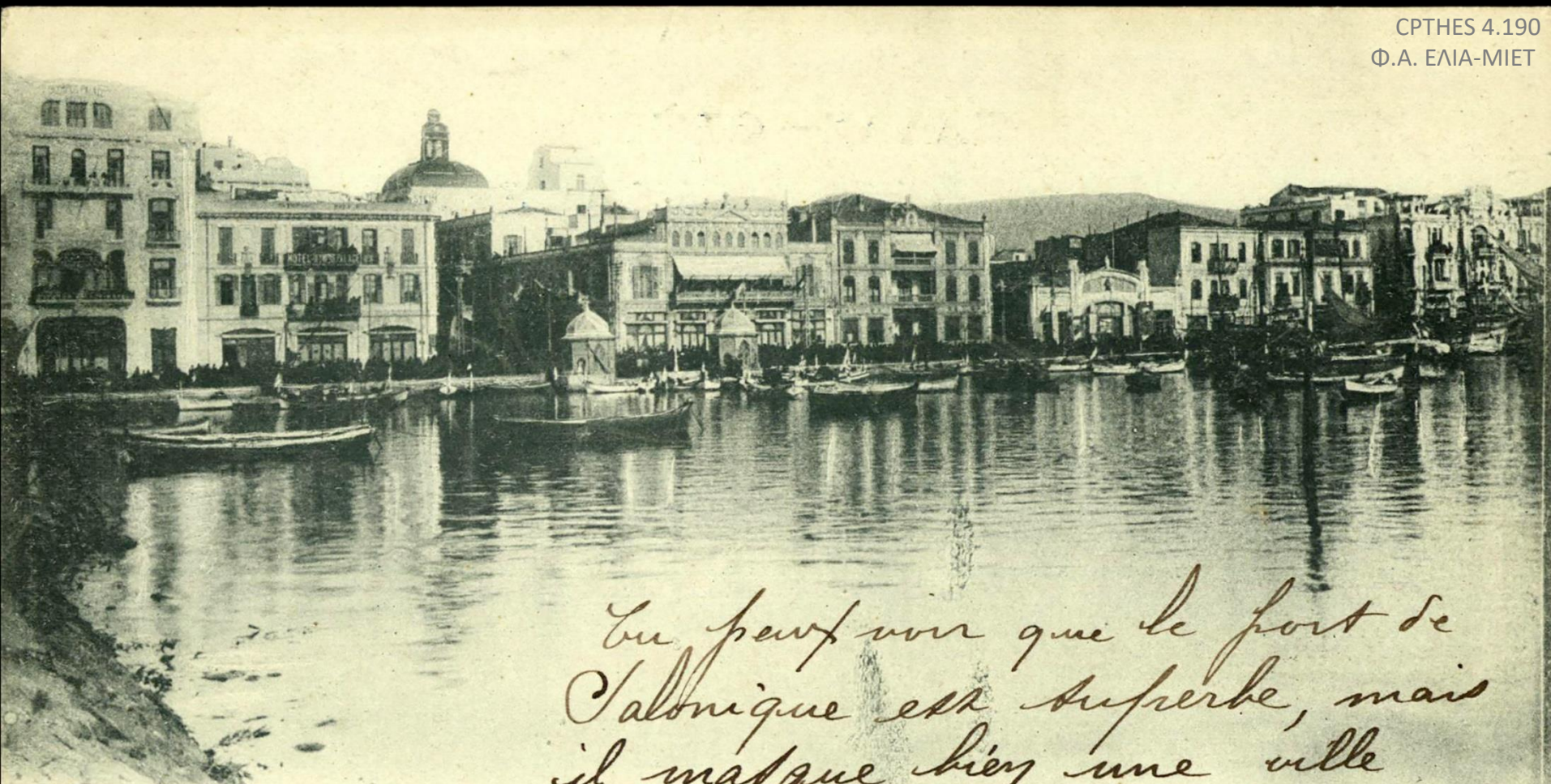

Στο τέλος της δεκαετίας, το 1922, γίνεται η ανταλλαγή των πληθυσμών και ξεκινά η έλευση των προσφύγων.

Όσα συνέβησαν τα δέκα αυτά χρόνια καθόρισαν τη μορφή, τη σύνθεση και την εξέλιξη της πόλης, η οποία άλλαξε ριζικά εικόνα αλλά και χαρακτήρα.

Τι έβλεπε ένας ταξιδιώτης όταν επισκεπτόταν τη Θεσσαλονίκη τόσο πριν όσο και μετά την απελευθέρωσή της;

CPTHEs 4.190
Φ.Α. ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

*On peut voir que le port de
Salonique est superbe, mais
il marque bien une ville
affreuse et sale, à part
quelques endroits assez bien
en tout*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.
SALONIQUE.

Ὁ Λιμὴν
Le Port

Μια πολυπολιτισμική μητρόπολη, ένα μεγάλο λιμάνι!

GRGSA-IAM_PHO002.01_IT000017_00001
ΓΑΚ-ΙΑΜ

Guerre 1914-15... DANS LES BALKANS
Vue du port de Salonique

War 1914-15... IN THE BALKANS
View of Salonica Harbour

54me Série

Visé, Paris N° 1344 (E-D)

Ένα διοικητικό, εμπορικό και οικονομικό κέντρο, μια πόλη πολυεθνική και πολύγλωσση.

GRGSA-IAM_PHO002.01_IT000030_00001

ΓΑΚ-IAM

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Λεωφόρος Νίκης.

SALONIQUE. Boulevard «NIKIS».

1

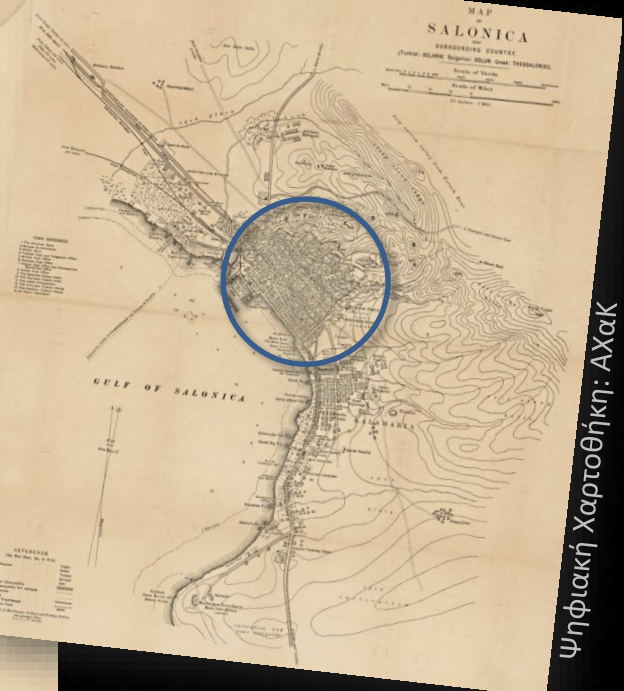
Ποσογραφία
της 2^{ης} Νοεμβρίου 1913
Θεσσαλονίκη

Εμφάνιση των πληθυσμίων επί κομμάτι Θεσσαλονίκης
και άσματος, ενομησιακά και ιδιόκτητα

1913

Κατάταξη κομμάτων ενομησιακά	Άσος ενομησιακός	Κόμμα εν άσσο	Ενομησιακός	Ισοκατανομή	Οδομακροί	Προκατανομή	Σύνολο
1	628	3175	2420	409	122	10	214
2	797	3577	2836	138	883	21	199
3	478	2571	1179	354	488	432	118
4	1336	6794	1645	2468	2211	114	356
5	1611	7192	3384	3328	698	606	276
6	34	198	118	36	23	~	21
7	329	1842	1511	15	35	20	261
8	2839	14364	2576	11315	317	22	134
9	1736	8165	3797	3419	715	172	62
10	1954	10120	7198	344	1279	1145	154
11	3112	13948	1437	25	12174	268	44
12	1298	6295	597	5423	47	111	117
13	2003	9338	734	8445	61	47	5
14	2582	13093	1228	8241	2959	546	117
15	2829	12113	81	1362	10586	67	17
16	818	3906	2169	822	367	107	441
17	2957	14564	1623	9355	2944	391	251
18	1569	8593	279	1398	6886	21	9
19	1726	7591	1138	3193	1945	1082	283
20	1925	9263	3531	2344	1110	1181	1097
21	128	1187	975	5	17	~	190
~	32184	<u>157.889</u>	39956	61439	45867	6263	4364

Ψηφιακή Χαρτοθήκη: ΑΧαΚ

GRGSA-IAM_ADM001.01_000027_0002_00005
ΓΑΚ-IAM

Παράρτημα
Ποσογραφία

Ε. Δ. Θεσσαλονίκη, 6 Μαΐου 1913
Πρωτότυπο από Γραφείο Εργασιών
9. Αβέρτος

Σύμφωνα με την απογραφή που πραγματοποιήσε η ελληνική διοίκηση το 1913, ο πληθυσμός της Θεσσαλονίκης ανέρχεται σε 157. 889 χιλιάδες ανθρώπους, τα 3/4 των οποίων ζουν στο ιστορικό της κέντρο, στην εντός των τειχών περιοχή.

Π Ι Ν Α Κ

ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΚΑΤ' ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟΝ

2

2Ε31.044, Φ.Α. ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΣ	ΑΡΡΕΝΑ	ΘΗΛΕΑ	ΣΥΝΟΛΟΝ
ΕΛΛΗΝΕΣ	23.540	16.416	39.956
ΙΣΡΑΗΛΙΤΑΙ	29.753	31.686	61.439
ΘΩΜΑΝΟΙ	22.808	23.059	45.867
ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ	3.402	2.861	6.263
ΞΕΝΟΙ	2.495	1.869	4.364
ΕΝ ΟΛΩ	81.998	75.891	157.889

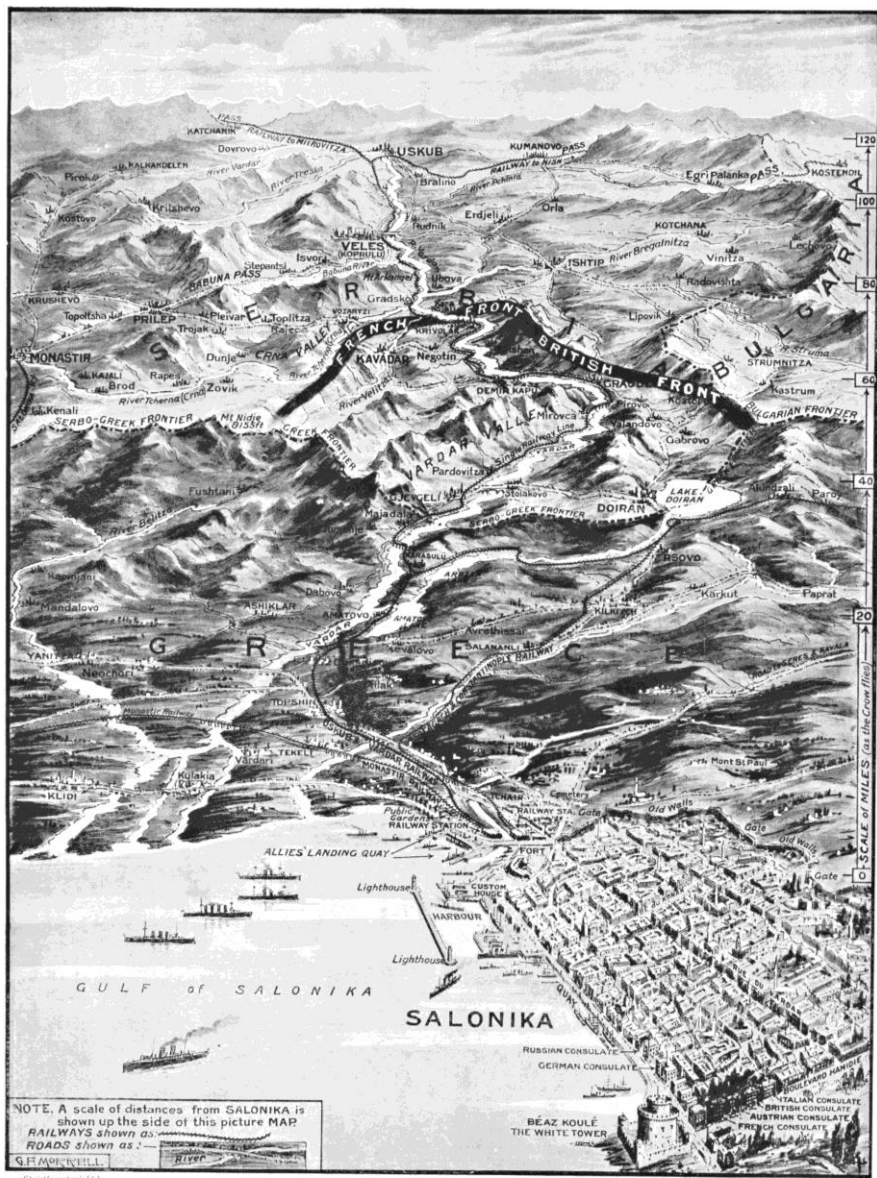
GRGSA-IAM_ADM001.01_000027_0002_00001
ΓΑΚ-IAM

1913

Οι μεγαλύτερες κοινότητες είναι: η εβραϊκή με περίπου 60.000 άτομα, η μουσουλμανική με 45.000 άτομα και η ελληνική με 40.000 άτομα. Παρόλο που υπάρχουν συνοικίες ελληνικές, εβραϊκές και τουρκικές, ο βαθμός της μικτής κατοίκησης είναι υψηλός και οι θρησκευτικές κοινότητες της πόλης είναι αλληλένδετες.

Το κέντρο της είναι πυκνοκατοικημένο, η δόμηση άναρχη και οι δρόμοι στενοί και δαιδαλώδεις.

THE KEY TO THE VARDAR VALLEY THE PORT OF SALONIKA AND THE FRONTS OF THE ALLIED FORCES

Strictly copyright. Design registered.
The centre of gravity in the eastern campaign has shifted to the port of Salonika, where Allied troops are still landing and hastening northwards to their powerfully entrenched camp facing the Bulgarians. The all-important question now turns on the good faith of the Greeks, for their army is still mobilised, and, though not hampering the Allies, is, nevertheless, a potential menace until the Entente has received definite assurances that under no circumstances will Greece depart from its rôle of benevolent neutrality.

Ψηφιακή Χαρτοθήκη ΑΧαΐκ

1915

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1915, στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, με σκοπό την ανάπτυξη του Μακεδονικού Μετώπου, καταφθάνει στην πόλη η Στρατιά της Ανατολής.

1915

Bibliothèque nationale de France, département Estampes et photographie, EI-13 (477)

Bibliothèque nationale de France, [Rol, 45828]

Bibliothèque nationale de France, [Rol, 45752]

Bibliothèque nationale de France, département Estampes et photographie, 4-QE-470 (4)

Χιλιάδες στρατιωτικοί των συμμαχικών δυνάμεων της Αντάντ - ο αριθμός των οποίων ξεπερνά κατά πολύ τον πληθυσμό της πόλης – εγκαθίστανται στη Θεσσαλονίκη και την επεκτείνουν κυρίως προς τα δυτικά, με την ίδρυση συμμαχικών στρατοπέδων και εγκαταστάσεων.

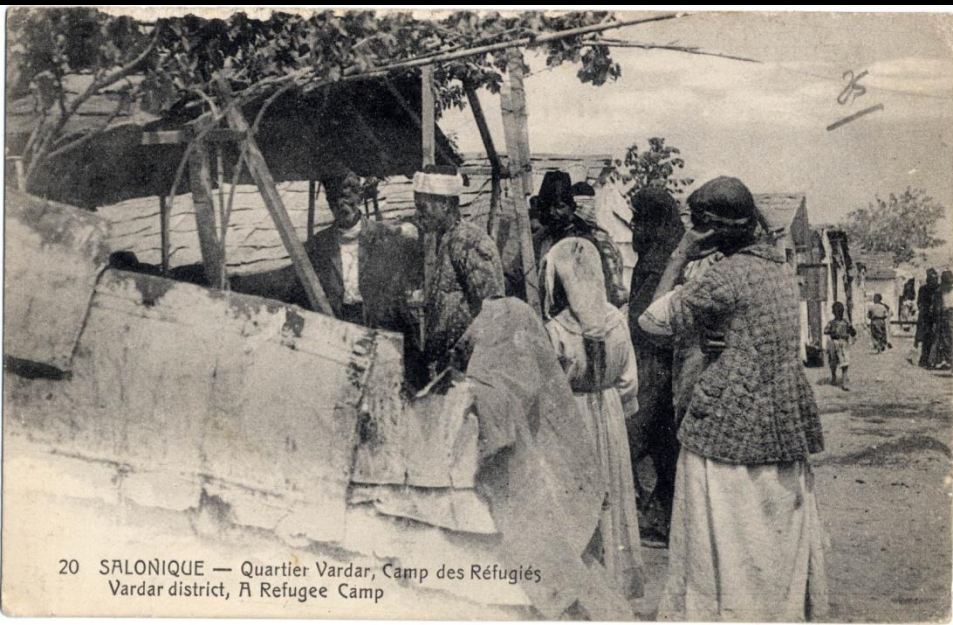

1. SALONIQUE (Quartier Vardar) — Réfugiés
SALONICA — Refugees Vardar Quarter

Edition M. M., Salonique

20 SALONIQUE — Quartier du Vardar - Réfugiés
20 SALONICA — The Vardar district, Refugees

20 SALONIQUE — Quartier Vardar, Camp des Réfugiés
Vardar district, A Refugee Camp

Την ίδια περίοδο η πόλη υποδέχεται χιλιάδες πρόσφυγες, κυρίως από τα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα λοιπόν, η Θεσσαλονίκη γίνεται μια πολύβουη πόλη με μεγάλη κίνηση.

CPTHE5 4.332
Φ.Α. ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

Ἐνθὺμιον Θεσσαλονίκης

Port de Salonique

Ένας βρετανός δημοσιογράφος, το καλοκαίρι του 1916, την θεωρεί «πιθανώς την πόλη με τον μεγαλύτερο συνωστισμό σε όλη την οικουμένη».

Armée d'Orient
Ce 28 mars 1916

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Τὸ Μέγα Εξοδοχείον Σπλέντιτ.
SALONIQUE. Le Grand Hotel Splentit.

1916

Η χώρα βιώνει βαθιά πολιτική κρίση λόγω της διαφωνίας του πρωθυπουργού Βενιζέλου με τον βασιλιά Κωνσταντίνο, αναφορικά με τη στάση που έπρεπε να κρατήσει η χώρα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αποκορύφωμα του εθνικού αυτού διχασμού ήταν το κίνημα της Εθνικής Άμυνας, που εκδηλώθηκε τον Αύγουστο του 1916, καθόρισε τις εξελίξεις και έχρισε τη Θεσσαλονίκη πρωτεύουσα της προσωρινής επαναστατικής κυβέρνησης. Το 1916 βρίσκει την Ελλάδα με 2 πρωτεύουσες, 2 κυβερνήσεις και 2 στρατούς.

Bibliothèque nationale de France, département Estampes et photographie

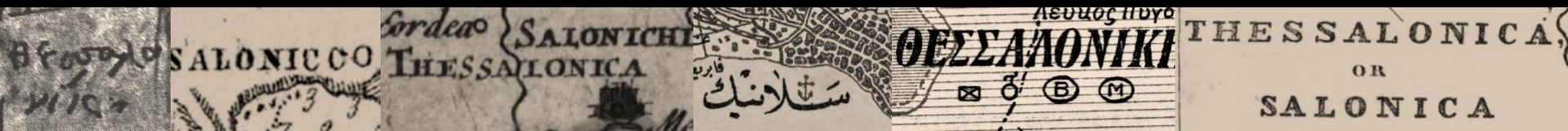
Το 1ο Τάγμα του Στρατού της Εθνικής Αμύνης παρελαύνει δίπλα στον Λευκό Πύργο πριν μεταβεί στο Μέτωπο.

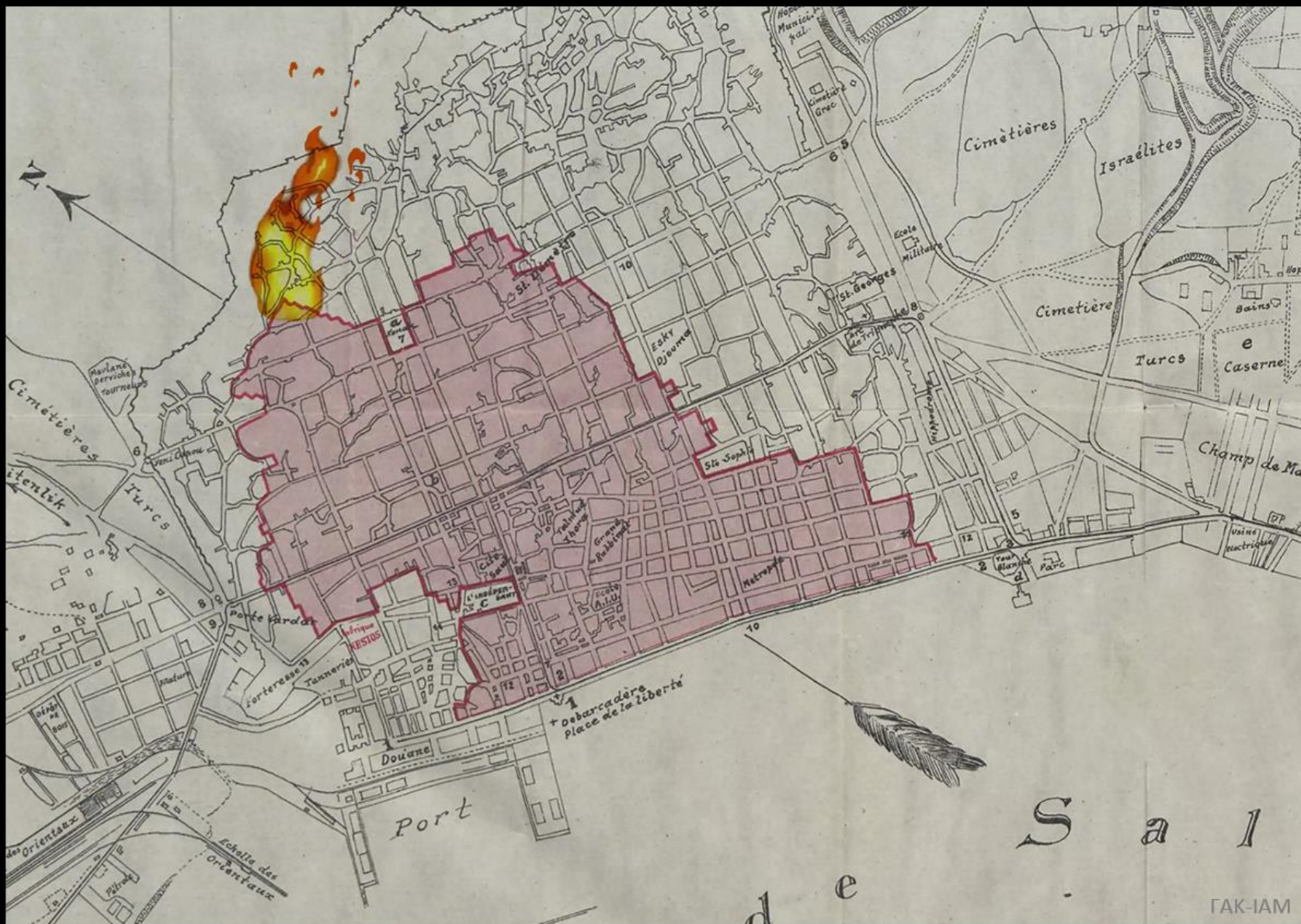
6Κ00.091, Φ. Α. ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

Προσωρινή επαναστατική κυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη. Στην πρώτη σειρά η τριανδρία του κινήματος Εθνικής Αμύνης, ναύαρχος Π. Κουντουριώτης, Ελ. Βενιζέλος και Π. Δαγκλής.

1917: Η μεγάλη πυρκαγιά

Η 18η Αυγούστου του 1917 ήταν μια ζεστή, ηλιόλουστη μέρα με δυνατό βορειοδυτικό άνεμο. Το μεσημέρι ένα ξύλινο σπίτι, στην οδό Ολυμπιάδος 3, έπιασε φωτιά!

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΩΝ

Συγκείμενον εκ τών Δικαστών *Μηχ. [Redacted]*
Αρ. [Redacted] Διαιτηταί και
[Redacted]

Συνελθόν εν τῷ πρὸς διάσκεψιν δωματίῳ του τὴν 7 *Νοεμβρίου 1917*
παρόντων τοῦ τε Εἰσαγγελέως *[Redacted]* καὶ τοῦ ὑπογραμματέως
[Redacted] ἵνα ἀποφανθῇ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ποινικῆς
υποθέσεως

Διά [Redacted] καὶ *[Redacted]* συγ.
[Redacted] μαθητῆς αὐτῶν ἀποφασίσας ἐπὶ ἕκαστου
ἐπιμ. -

Συνεπεία τούτου ἐνηγήθη *Ναυτιλίῃ* ἀνάκρισις μετὰ τὸ πέρας τῆς
ὁποίας ὑποβάλων πρὸς τὸ Συμβούλιον τοῦτο ὁ παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελεὺς τὴν σχηματι-
σθεῖσαν δικογραφίαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. *701* ἀ. ἔ. προτάσεως του ἐξέθηκε τὰ ἐξῆς:
Διά [Redacted] καὶ *[Redacted]*
ἔχον ἀνακρινόμενον ἐπὶ τῷ 5 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἡ δὲ δασ
ἡ δὲ δασὶς καὶ αὐτὴν ἐκείνην ποσοστὴν ἐβαλαν
εἰς τὸ γότθον ἀριθ. 3 καὶ ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε.
Ναυτιλίῃ καὶ ἀνηγορεύσαν ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε.
ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἐκείνην ἀνακρινόμενον ἐπὶ
ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἐκείνην ἀνακρινόμενον ἐπὶ
ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἐκείνην ἀνακρινόμενον ἐπὶ
ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἐκείνην ἀνακρινόμενον ἐπὶ
ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἐκείνην ἀνακρινόμενον ἐπὶ
ἐπὶ τῷ 20 Νοεμβρίου ἐ.ε. ἐκείνην ἀνακρινόμενον ἐπὶ

1917

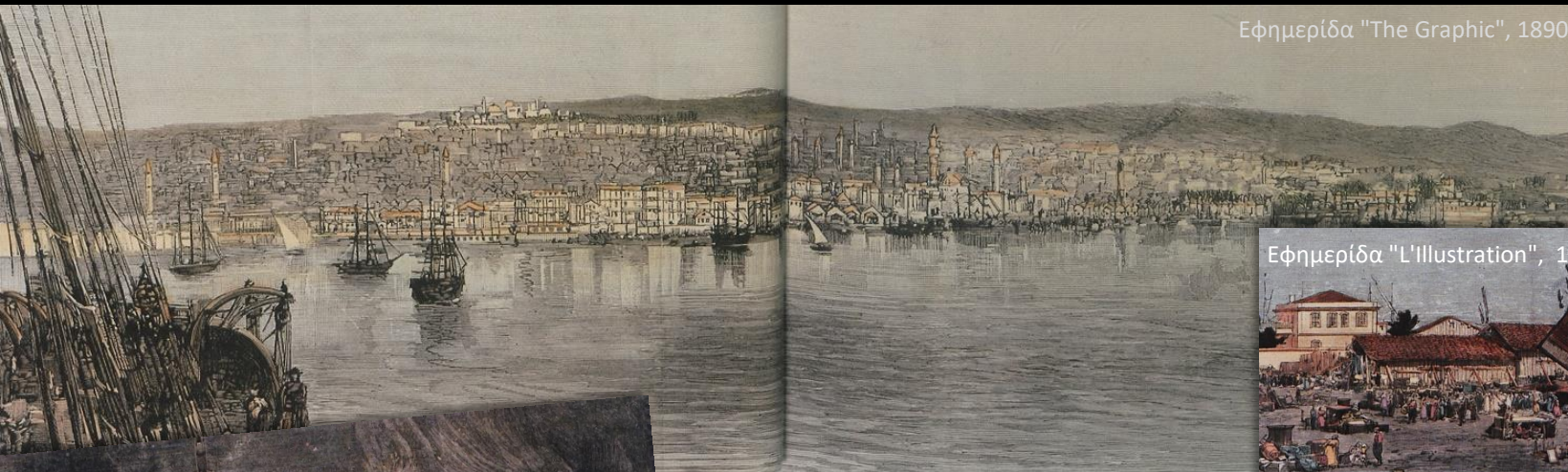
Μια διαδεδομένη εκδοχή της ιστορίας λέει πως στο προσφυγικό αυτό σπίτι, στην οδό Ολυμπιάδος 3, μια φτωχή γυναίκα μαγείρευε μελιτζάνες και ξέχασε το τηγάνι στη φωτιά. Όπως μαθαίνουμε όμως από το σχετικό βούλευμα που φυλάσσεται στο Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας, δύο γυναίκες θεωρήθηκαν υπεύθυνες, δικάστηκαν και τελικά αθωώθηκαν.

Τι έκαναν; Άναψαν φωτιά για να ζεστάνουν νερό και να λουστούν. Χωρίς να το καταλάβουν μια σπίθα μεταφέρθηκε στο υπόγειο, όπου υπήρχαν εύφλεκτα υλικά και λίγο αργότερα το σπίτι έπιασε φωτιά. Αρχικά, αυτό δεν φάνηκε να εντυπωσιάζει κανέναν. Οι πυρκαγιές ήταν ένα συνηθισμένο φαινόμενο και συχνή αιτία τεράστιων ζημιών στις πόλεις.

Η Θεσσαλονίκη είχε ζήσει πολλές πυρκαγιές, μικρές ή μεγαλύτερες. Καταστροφικότερη όλων, εκείνη του 1890 στην περιοχή των χριστιανικών συνοικιών γύρω από τον Ιππόδρομο.

1890

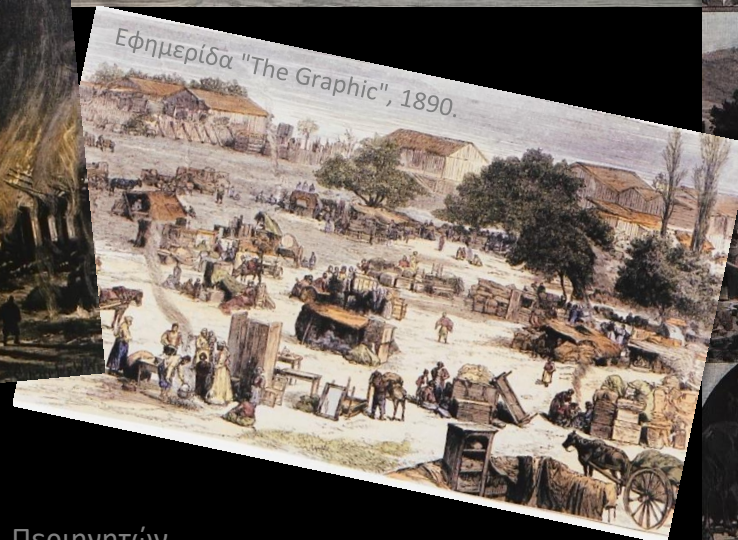
Εφημερίδα "The Graphic", 1890.

Εφημερίδα "L'Illustration", 1890

Εφημερίδα "The Graphic", 1890.

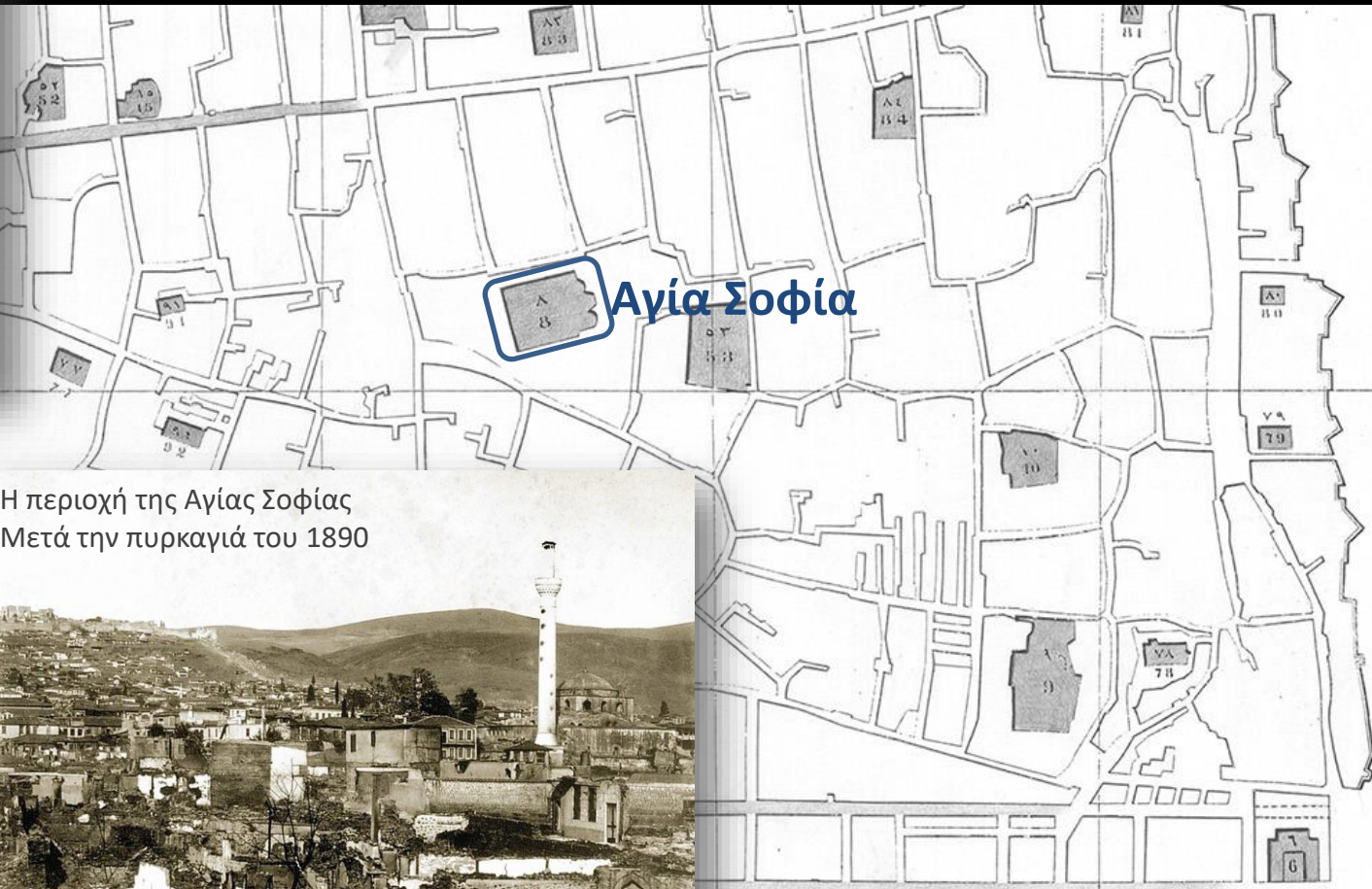
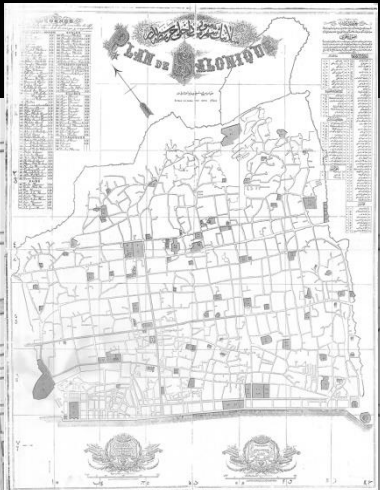

Εφημερίδα "The Graphic", 1890.

Η πυρκαγιά της 4^{ης} Σεπτεμβρίου του 1890 στη Θεσσαλονίκη άφησε άστεγους περίπου 20.000 ανθρώπους.

1890

Αγία Σοφία

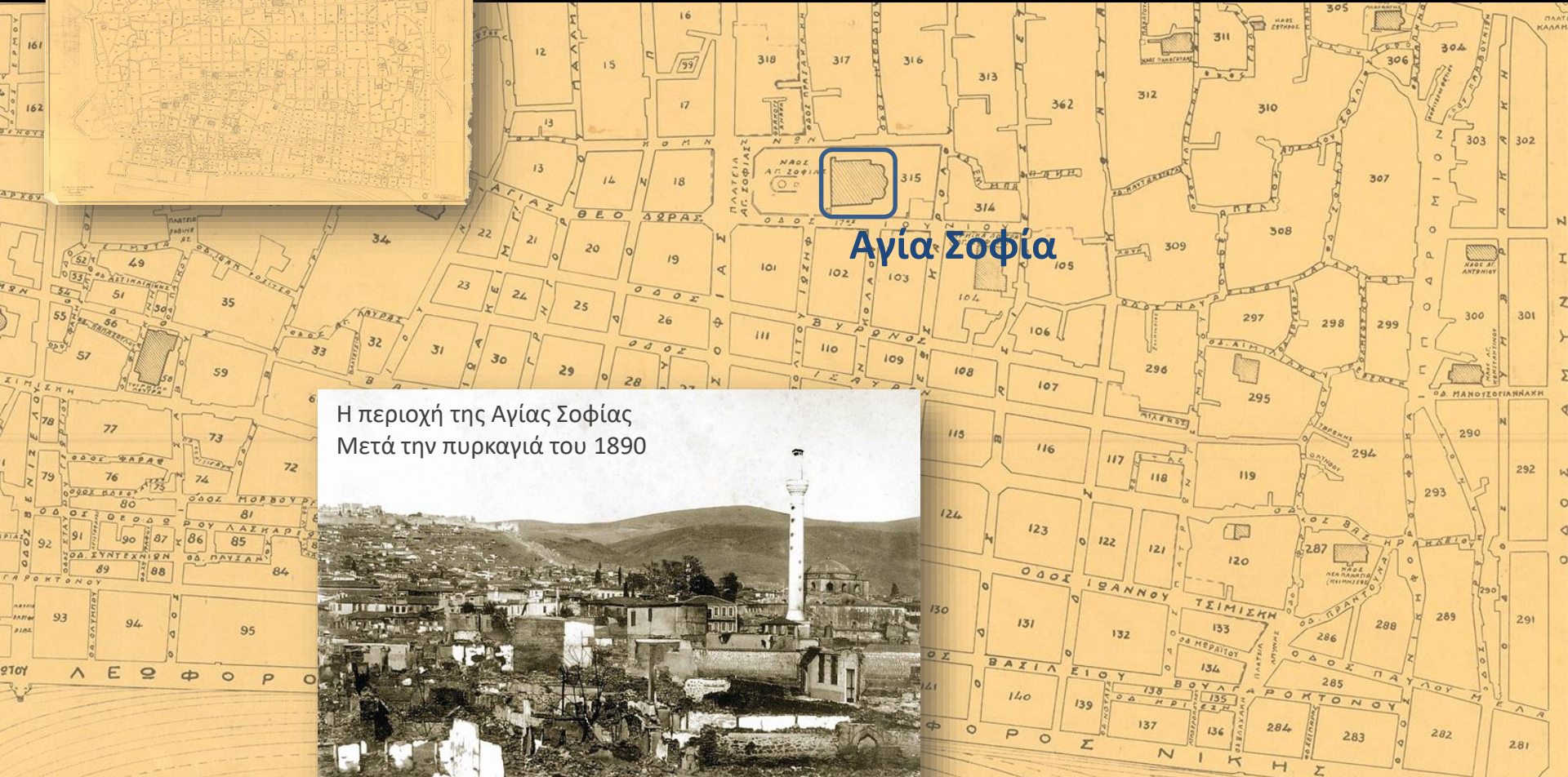
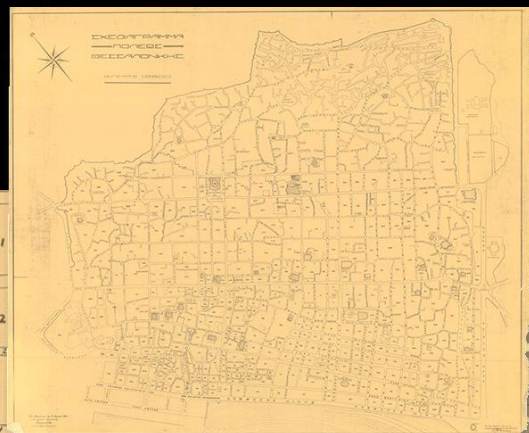

Η περιοχή της Αγίας Σοφίας
Μετά την πυρκαγιά του 1890

Ψηφιακή Χαρτοθήκη ΑΧΑΚ:
Γερόλυμπτου

Μετά την πυρκαγιά επανασχεδιάστηκε η καμένη περιοχή και χαράχθηκαν νέα οικοδομικά τετράγωνα και νέοι δρόμοι.

1890

Η περιοχή της Αγίας Σοφίας
Μετά την πυρκαγιά του 1890

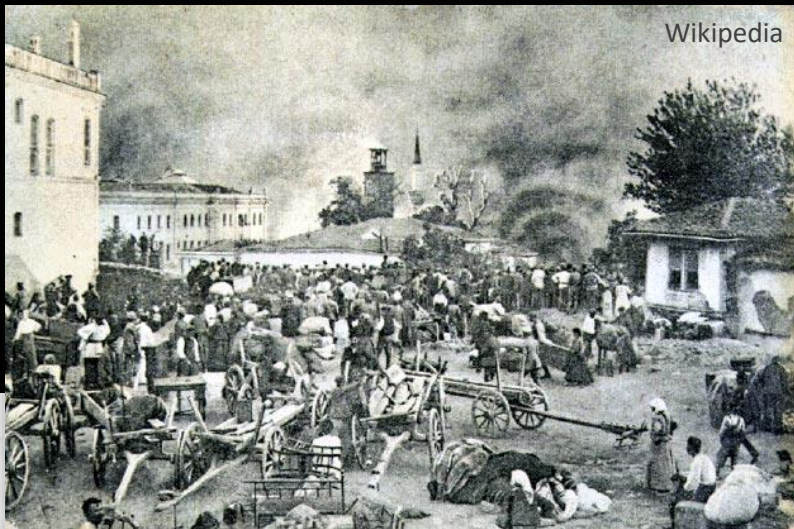

Ομάδα FB: ΠΦΘ

Όλες οι προηγούμενες πυρκαγιές όμως, δεν μπορούν να συγκριθούν με τη φοβερή πυρκαγιά του 1917.

Η φωτιά γρήγορα, με τη βοήθεια του ανέμου, άρχισε να εξαπλώνεται, οι φλόγες καταβρόχθιζαν ό,τι έβρισκαν στον δρόμο τους και ο καπνός άρχισε να πνίγει την πόλη.

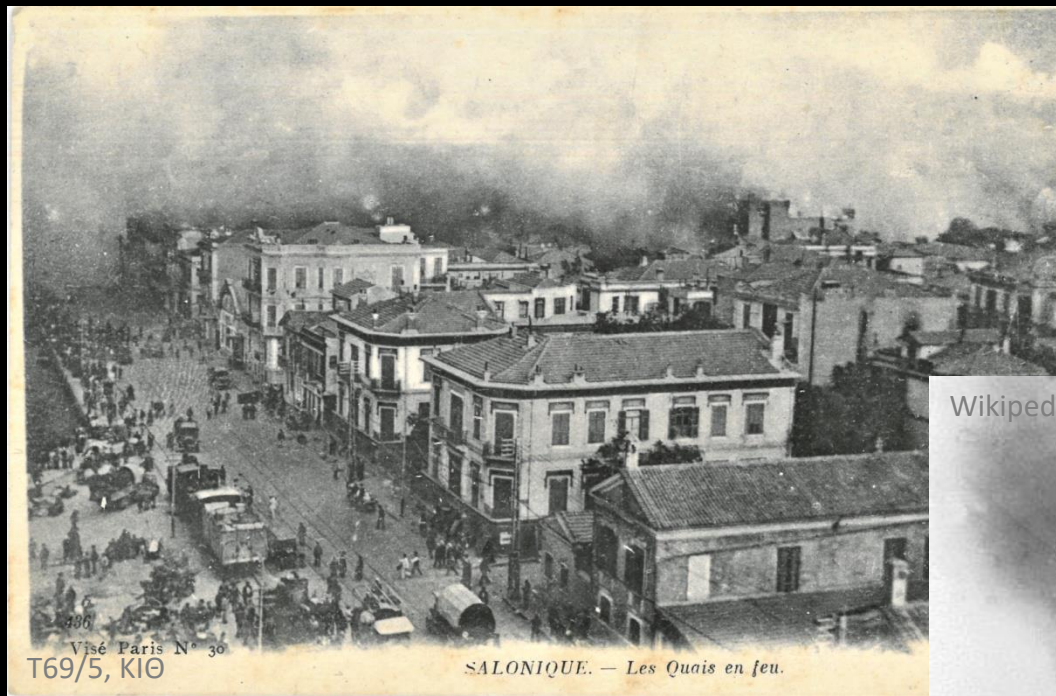
1917

Ομάδα FB: ΑΘ

Άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους με τις οικογένειές τους τρέχοντας μακριά από τις φλόγες, άλλοι κουβαλώντας ό,τι μπορούσαν, άλλοι κλαίγοντας γιατί έχασαν το σπίτι τους και άλλοι φωνάζοντας και ζητώντας βοήθεια.

1917

Wikipedia

Η ατμόσφαιρα ήταν αποπνικτική. Τα μεσάνυχτα, η φοβερή πυρκαγιά έφτασε στο παραθαλάσσιο μέτωπο συνεχίζοντας το καταστροφικό της έργο.

Στον χάρτη βλέπουμε σημειωμένη με ροζ χρώμα την περιοχή της πόλης που κάηκε, τη λεγόμενη Πυρίκαιστο.

Ως αιτίες της ταχύτατης εξάπλωσης της φωτιάς αναφέρονται ο σφοδρός Βαρδάρης που φυσούσε εκείνες τις μέρες και η έλλειψη επαρκών πυροσβεστικών μέσων και οργανωμένης πυροσβεστικής υπηρεσίας. Την πόλη ταλαιπωρούσε επίσης η έλλειψη νερού, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου διοχετευόταν στα συμμαχικά στρατόπεδα. Τα αποθέματα νερού ήταν πολύ μειωμένα εκείνες τις μέρες διότι η τελευταία βροχή είχε πέσει στην πόλη πάνω από έναν μήνα πριν, στις 29 Ιουνίου.

Καθοριστικός παράγοντας ήταν και η ρυμοτομία της πόλης, με τους στενούς δρόμους, τα ξύλινα κτίσματα, τα εύφλεκτα υλικά και την άτακτη δόμηση.

Bibliothèque nationale de France, département Estampes et photographie, EI-13 (1065)

Η φωτιά πέρασε ακόμα και από την Εγνατία οδό που χώριζε την άνω από την κάτω πόλη και είχε στα χρόνια εκείνα μέγιστο πλάτος 8 μέτρα από κτίριο σε κτίριο.

Σε 32 μόλις ώρες, η
πυρκαγιά κατέστρεψε
τα δύο τρίτα του
ιστορικού κέντρου της
πόλης!

1917

Ομάδα FB: Άγνωστη Θεσσαλονίκη

Σπίτια, εκκλησίες, τζαμιά, συναγωγές μνημεία, τράπεζες, καταστήματα, εστιατόρια, ξενοδοχεία, βιβλιοθήκες, σχολεία, θέατρα και κινηματογράφοι έγιναν στάχτη.

Bibliothèque nationale de France, département
Estampes et photographie, EI-13 (1065)

8340

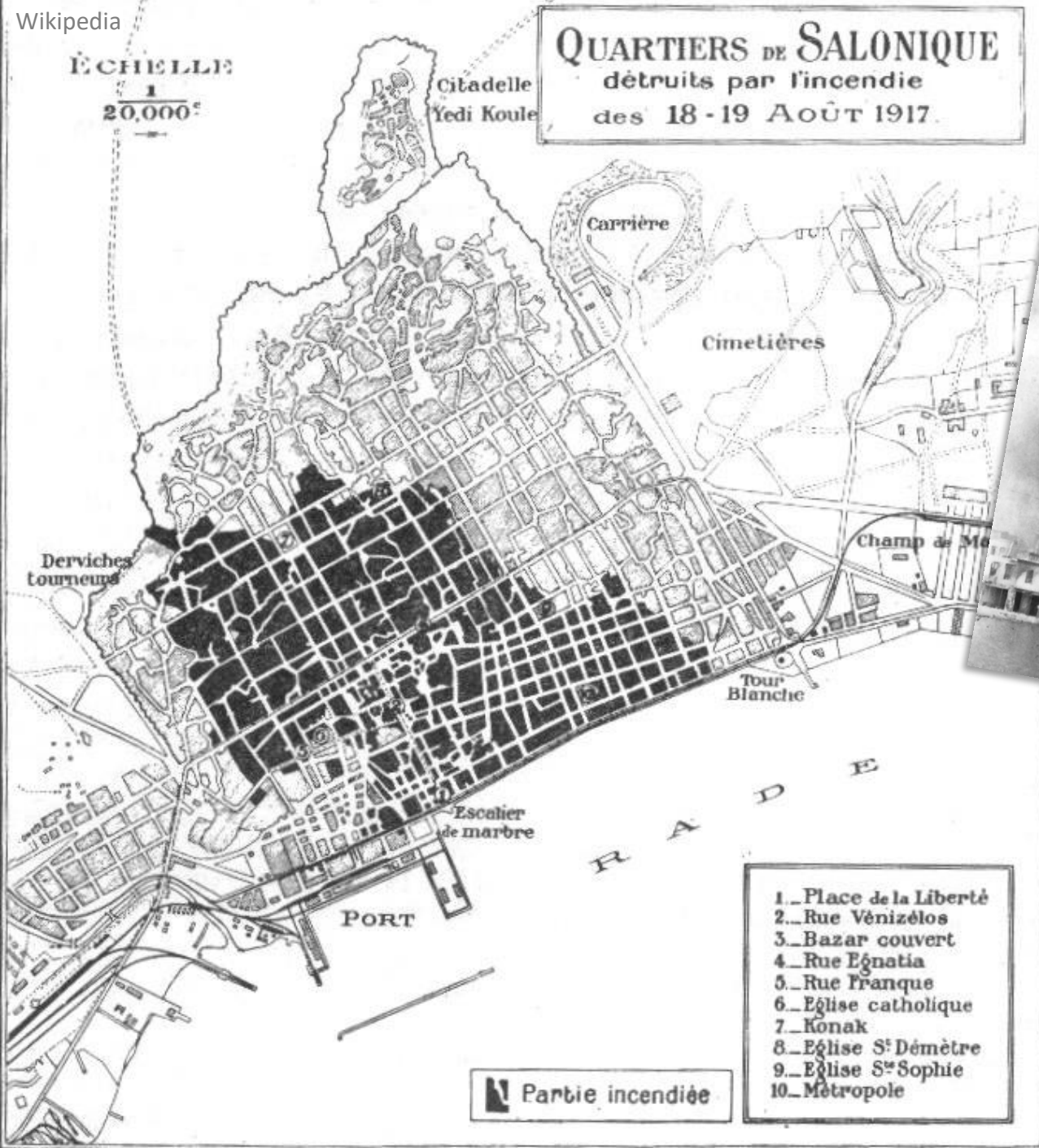
Σπίτια, εκκλησίες, τζαμιά, συναγωγές μνημεία, τράπεζες, καταστήματα, εστιατόρια, ξενοδοχεία, βιβλιοθήκες, σχολεία, θέατρα και κινηματογράφοι έγιναν στάχτη.

Bibliothèque nationale de France, département
Estampes et photographie, EI-13 (1065)

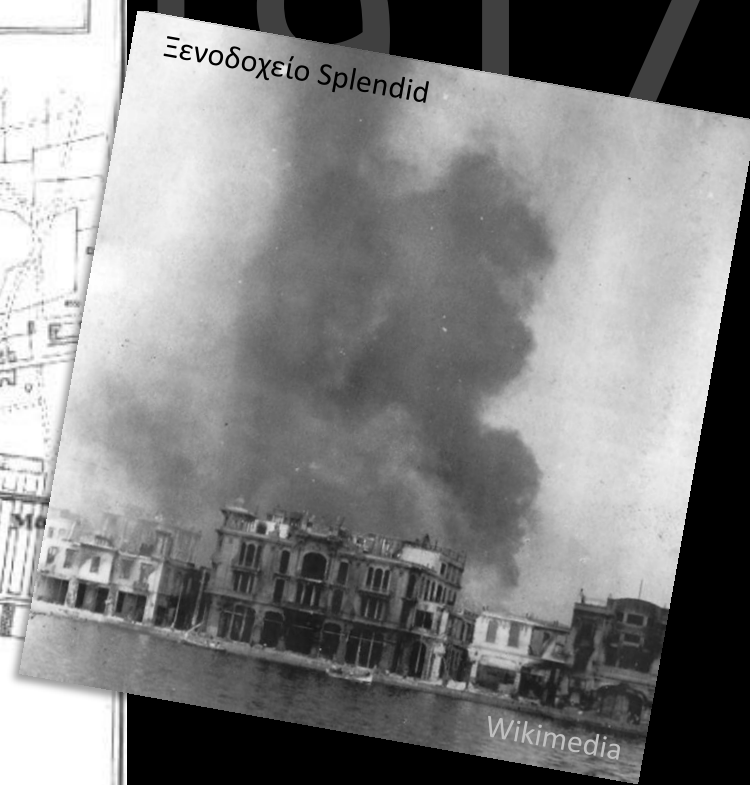
QUARTIERS DE SALONIQUE détruits par l'incendie des 18-19 AOÛT 1917.

ÉCHELLE
1
20.000^e

1. Place de la Liberté
2. Rue Vénizélos
3. Bazar couvert
4. Rue Egnatia
5. Rue Franque
6. Eglise catholique
7. Konak
8. Eglise St Démètre
9. Eglise St Sophie
10. Métropole

 Partie incendiée

Η καταστροφή ήταν ανείπωτη και πέρα από κάθε λογική. Κάηκαν περίπου τα 2/3 της πόλης, επιφάνεια ενός εκατομμυρίου τετραγωνικών μέτρων.

Βλέποντας χάρτες της πόλης, πριν και μετά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917 και μελετώντας έγγραφα και φωτογραφίες της εποχής, μπορούμε να κατανοήσουμε τα γεγονότα, να πάρουμε πληροφορίες και να λύσουμε τις απορίες μας:

Από πού ξεκίνησε η φωτιά;

Προς τα πού κατευθύνθηκε;

Ποια περιοχή της πόλης παραδόθηκε στις φλόγες;

Κάηκαν πολλά κτίρια;

Γιατί δεν κάηκε το Διοικητήριο;

Πού σταμάτησε η φωτιά;

Ποια σημαντικά μνημεία της πόλης παραδόθηκαν στις φλόγες;

Πόσοι άνθρωποι έμειναν άστεγοι;

Ποια ήταν τα πρώτα μέτρα που πήρε η πολιτεία;

Μπορούμε άραγε **να φανταστούμε** πώς έμοιαζε η πόλη εκείνη την ημέρα; Πώς μύριζε;

Τι άκουγε και τι έβλεπε κανείς όταν περπατούσε στους δρόμους της πόλης;

Πώς θα νοιώθαμε εμείς αν ζούσαμε εκείνη την εποχή στη Θεσσαλονίκη;

Πολλές πληροφορίες μπορούν να αντληθούν από την Έκθεση Πεπραγμένων που συνέταξε ο πρόεδρος της Διεύθυνσης Θυμάτων Πυρκαγιάς, Αλέξανδρος Πάλλης, καθώς και από τον χάρτη που τη συνοδεύει.

ΤΟΥΡΥΜΦΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Plan de la Ville de Salonique
 La partie incendiée est indiquée en couleur rouge

28

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΑΝΩΝ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1917-1918

31
RAPPORT SUR LA GESTION DE LA COMMISSION CENTRALE DE SECOURS AUX SINISTRES DE SALONIQUE POUR LA PERIODE 22 Aout 1917 - 31 Decembre 1918
 IMPRIMERIE PAPETERIE "ECLAIR" Rue Soliman N. 2. PAYSANVILLE (SEINE) No 131

ΚΥΡΙΑΙ ΟΔΟΙ ΚΑΙ ΛΕΩΦΟΡΟΙ

1 - 1	-	Λεωφόρος Κωνσταντινής
2 - 2	-	Νέος
3 - 3	-	Βασιλέως Γεωργίου
4 - 4	-	Βασιλίσσης Όλγας
5 - 5	-	Βασιλέως Κωνσταντίνου
6 - 6	-	Όδος Αγίου Δημητρίου
7 - 7	-	Βενιζέλου
8 - 8	-	Εγγυρίας
9 - 9	-	28ης Οκτωβρίου
10 - 10	-	Βασιλίσσης Σοφίας
11 - 11	-	Ίωάννου Τσιμισκή
12 - 12	-	Βασιλέως Βουλγαράκη
13 - 13	-	Φιλέων

PRINCIPALES RUES ET AVENUES

1 - 1	-	Avenue Amiral Courbatorotis
2 - 2	-	de la Victoire
3 - 3	-	Roi Georges
4 - 4	-	Reine Olga
5 - 5	-	Roi Constantin
6 - 6	-	Rue S' Demitre
7 - 7	-	Venizelos
8 - 8	-	Egnatis
9 - 9	-	26 Octobre
10 - 10	-	Reine Sophie
11 - 11	-	Jean Tsimiski
12 - 12	-	Voulgaroktoso
13 - 13	-	Frangue

ΚΛΙΜΑΞ : 1 : 10000. ECHELLE : 1 : 10000.

1917

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Αιτία τῆς πυρκαϊᾶς. — Ὑλκαὶ Ξημίαι.

Ἡ φοβερὰ πυρκαϊά, ἣτις κατέστρεψεν ἐντὸς 32 ὥρων τὰ δύο τρίτα τῆς ἀρχαίας περιοχῆς τῆς Θεσσαλονίκης, ἐξεδηλώθη τὴν 5—18 Αὐγούστου 1917 περὶ τὴν 3ην ὥραν μ. μ. ἐντὸς μικρᾶς τιμῆς οἰκίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ὀλυμπιάδος [ὑπ' ἀριθ. 3] ἣτις κατοικεῖτο ὑπὸ προσφύγων. Ὀλίγοι σπινθηῆρες ἐκ τῆς πυρᾶς τοῦ μαγειρείου πεσόντες, ὡς φαίνεται, ἐπὶ σωροῦ χόρτου εὐρισκομένου ἐντὸς τοῦ ἐγγύς υπογείου ἤγαψαν τὸ πῦρ τὸ ὁποῖον ἐντὸς ὀλίγου μετεδόθη εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκίαν. Τόσον ὁ σφοδρῶς πνέων «Βαρδάρης» ἔσον καὶ ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν πυροσβεστικῶν μέσων ἐπέτρεψεν εἰς τὰς φλόγας νὰ προχωρήσουν μεθ' ἄλματιώδους ταχύτητος.

Μέχρι τῆς 11ης ὥρας μ. μ. τῆς 6/19 Αὐγούστου 1917, ὅτε ἀπεσδέσθη ἀφ' ἑαυτῆς ἡ πυρκαϊά, ἐπιφάνεια ἐνὸς ἑκατομ. τετραγωνικῶν μέτρων εἶχε προσβληθῆ. Ἐννέα χιλιάδες πεντακόσιαι οἰκοδομαὶ κατεστράφησαν καὶ ἄνω τῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδων ἀνθρώπων εὐρέθησαν ἄστεγοι.

Ἡ ἀξία τῶν ζημιῶν, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν μνημείων, ὑπελογίσθη εἰς διακόσια περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἑκατὸν ἐξήκοντα ἑκατομμύρια ἦσαν ἠσφαλισμένα.

Ἄπασαι αἱ Κοινότητες Ἰσραηλιτικῆ, Ὀρθόδοξοι, καὶ Ἰσλαμική, ὑπέστησαν σοβαρὰς ζημίας. Ἡ Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης δὴρξεν ἡ μᾶλλον δοκιμασθεῖσα τόσον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πυριπαθῶν μελῶν τῆς, ὅστις ὑπερέβη τὰς 50 χιλ. ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ὕλικῶν ζημιῶν.

Ἡ ἔκθεσις ἀναφέρεται στο διάστημα ἀπὸ 22 Αυγούστου 1917 ἕως 31 Δεκεμβρίου 1918. Περιγράφονται οἱ κινήσεις τῶν πρώτων ἡμερῶν, ἡ σύστασις τῆς Διεύθυνσης Θυμάτων Πυρκαϊᾶς, τὰ μέτρα τῆς κυβέρνησης, οἱ ἐνέργειες γιὰ τὴ στέγασις τῶν πυροπαθῶν, οἱ κατασκηνώσεις, οἱ ἔρανοι, τὸ ἔργο τῆς Διεύθυνσης, ὁ οικονομικὸς ἰσολογισμὸς τῶν δράσεών τῆς κ.ά.

Όπως προκύπτει από το αρχειακό υλικό, στις φλόγες παραδόθηκαν 9.500 κτίρια και πάνω από 70.000 άνθρωποι έμειναν άστεγοι.

1917

Ομάδα FB: Άγνωστη Θεσσαλονίκη

Η αξία των ζημιών υπολογίστηκε στα 200 εκατομμύρια δραχμές, τα 160 από τα οποία ήταν ασφαλισμένα, χωρίς να υπολογίζεται η αξία των μνημείων που χάθηκαν.

Ομάδα FB: Άγνωστη Θεσσαλονίκη

Ἡ Ἀρχιεραδὶνεία μετ' ἀπάντων τῶν ἀρχείων τῆς, 16 Συναγωγῶν καὶ ἡ Σχολεῖα ἀπετεφρώθησαν.

Ἡ Ὀρθόδοξος Κοινότης, πλὴν τριῶν Σχολείων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐθρήνησε καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, συμφορὰν ἀνεπανάρθωτον διὰ τὴν πόλιν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πυριπαθῶν Ὀρθοδόξων ἀνῆλθεν εἰς 12½ χιλιάδας περίπου.

Οἱ Μουσουλμᾶνοι ἀπόλωσαν τὸ Ἰζαμί τοῦ Σαατλή πλησίον τοῦ Διοικητηρίου, καὶ 11 τεμένη μικροτέρας σημασίας. Οἱ πυριπαθεῖς τῶν ἀνῆλθον εἰς 10 χιλιάδας περίπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τὰ ἀρωῶτα μέτρα τῆς περιδάλλεως.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὴν πυρκαϊάν, ἡ κυρία μέριμνα τῶν Ἀρχῶν υπῆρξεν ὅπως ἀντιμετωπίσουν τὰς μᾶλλον ἐπείγουσας ἀνάγκας τῆς στεγάσεως καὶ τῆς τροφοδοσίας.

Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ διέθεσαν ἀμέσως διὰ τὸν πρῶτον σκοπὸν 100 νεόκτιστα παραπήγματα, τὰ ὁποῖα προσωρίζοντο διὰ στέγασιν προσφύγων καὶ ὅπου ἠδύναντο νὰ στεγασθοῦν περὶ τὰς 800 οἰκογενείας.

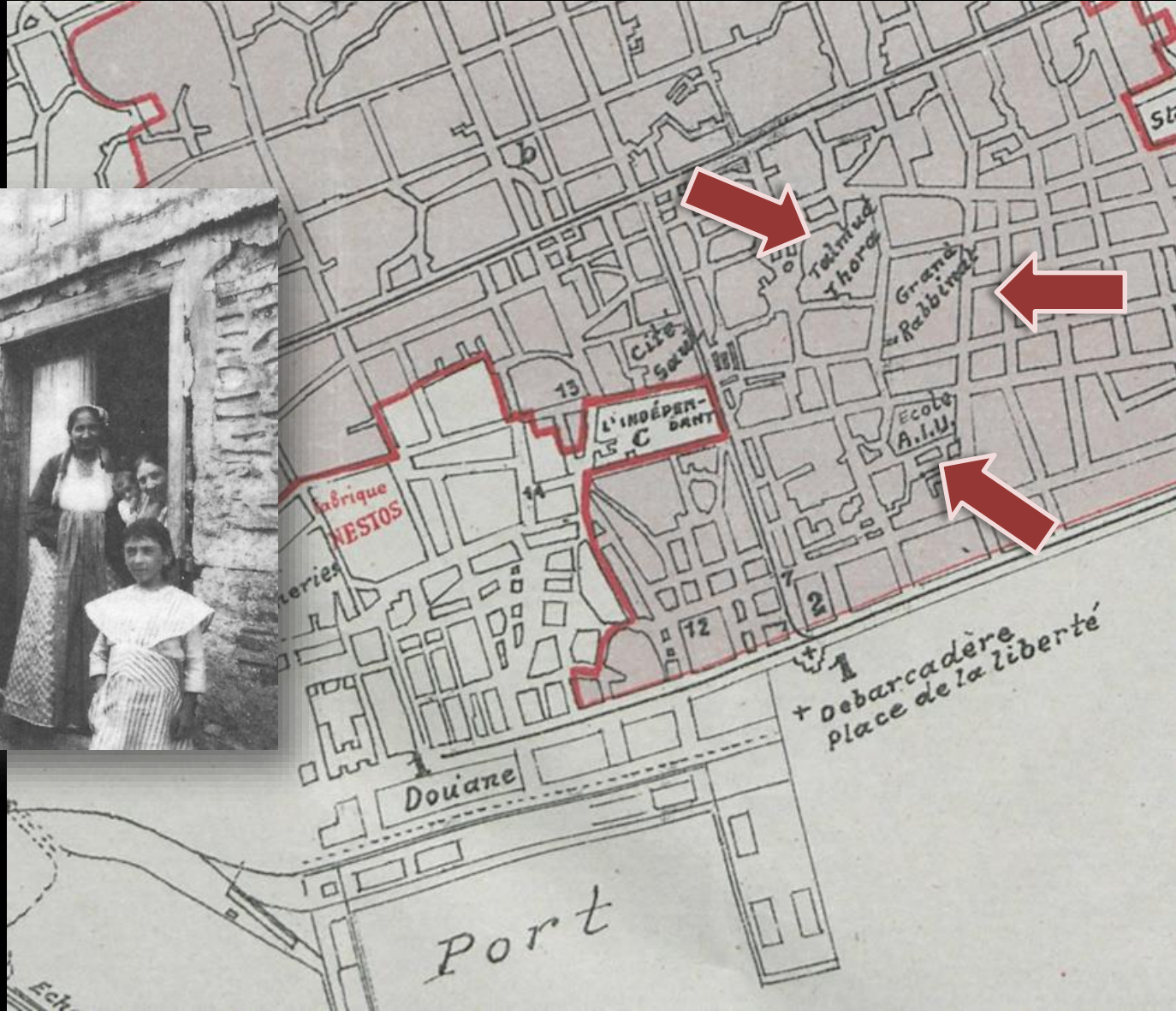
Αἱ ἄγγλικαὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ ἔστησαν τρεῖς μεγάλας κατασκηνώσεις ἐκ χιλίων τριακοσίων περίπου σκηνῶν, εἰς τὰς πέριξ τῆς πόλεως θέσεις Καράϊστιν, Ντουντουλάρ καὶ Καλαμαριάν ὅπου ἑπτὰ χιλιάδες ψυχαὶ εὗρον προσωρινῶς ἄσυλον.

Αἱ γαλλικαὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ ἱδρυσαν ἄλλην κατασκήνωσιν διὰ τριακοσίας περίπου οἰκογενείας, πλησίον τῆς Κεντρικῆς ἀποθήκης ὑγειονομικοῦ ὕλικου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 25 Μαρτίου, ἡ δὲ ἕνωσις τῶν Γαλλίδων Κυριῶν ἐπίσης μικρὰν κατασκήνωσιν δι' ἑκατοντάδα οἰκογενειῶν ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

1917

Τις πρώτες ἡμέρες ἐγένε προσπάθεια νὰ ἀντιμετωπιστοῦν οἱ ἐπείγουσες ἀνάγκες στέγασης καὶ τροφοδοσίας. Ἰδρύθησαν κατασκηνώσεις, μεταφέρθησαν δωρεάν με τρένο σε ἄλλες πόλεις ὅσοι το ἐπιθυμοῦσαν, κάθε μέρα δίνονταν δωρεάν 30.000 μερίδες ψωμί καὶ ἄλλα εἶδη πρώτης ἀνάγκης.

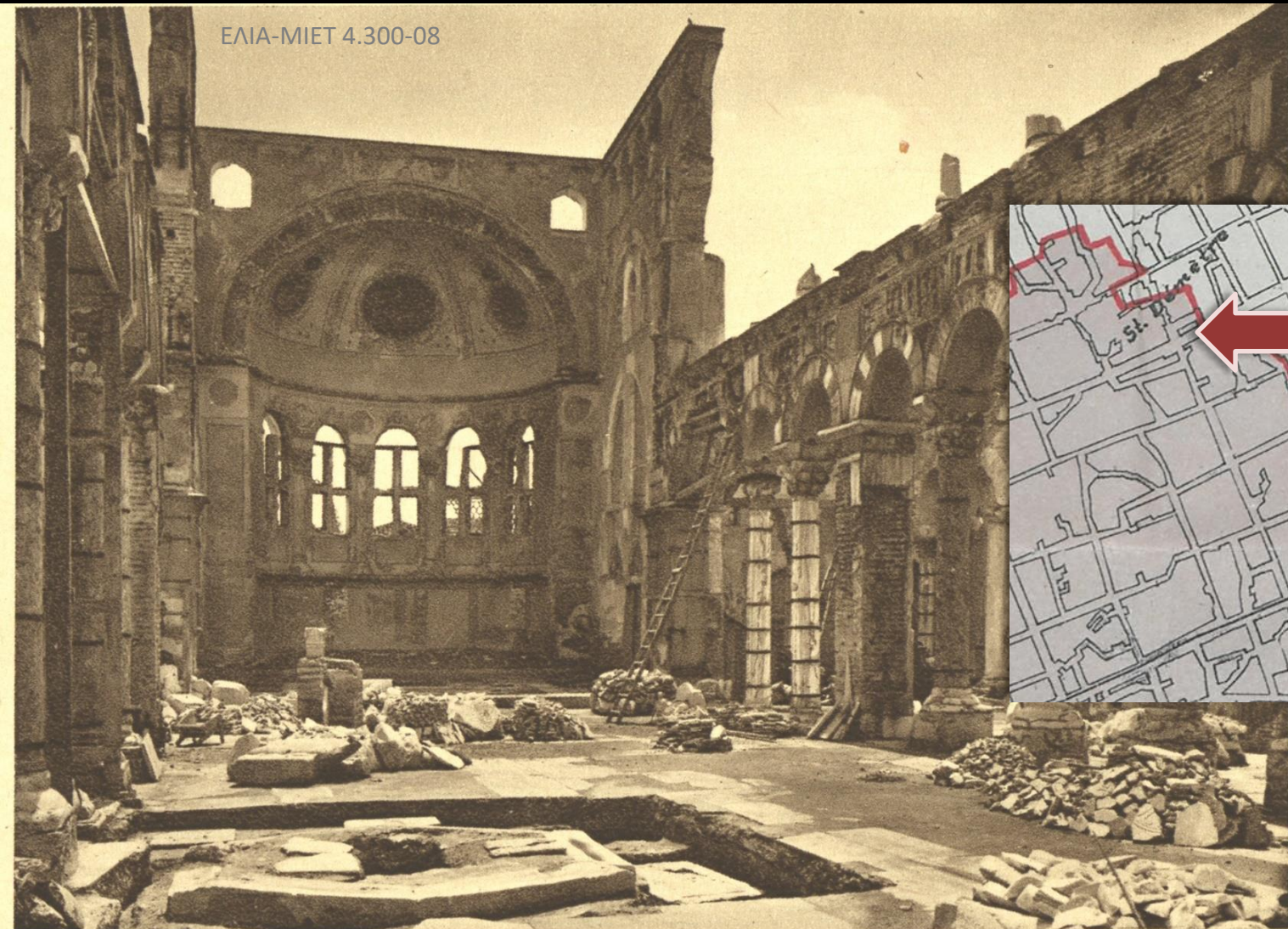
Η εβραϊκή κοινότητα δοκιμάστηκε περισσότερο από την καταστροφική πυρκαγιά: είχε πολλές υλικές ζημιές και πάνω από 50.000 πυροπαθείς. Αποτεφρώθηκαν επίσης η Αρχιρραβινεία με όλα τα αρχεία της, δεκαέξι συναγωγές και πέντε σχολεία.

Wikipedia

Οικογένεια Εβραίων, 1917

Η ορθόδοξη κοινότητα είχε 12.500 πυροπαθείς, έχασε τρία σχολεία και την εκκλησία του Αγίου Νικολάου του Τρανού, αλλά κυρίως θρήνησε την καταστροφή του μεγαλοπρεπούς ναού του Αγίου Δημητρίου.

SALONIQUE. - La Basilique de St-Démètre, après l'incendie.

Phot. Fred. Boissonnas, Genève

Οι μουσουλμάνοι πυροπαθείς ήταν περίπου 10.000 και έχασαν στη φωτιά το Σαατλή τζαμί και έντεκα τεμένη.

Ομάδα FB: ΠΦΘ

Το Σαατλί Τζαμί δίπλα στο Διοικητήριο.

Ομάδα FB: ΠΦΘ

Ομάδα FB: ΑΘ

Ομάδα FB: ΠΦΘ

Ότι απέμεινε από το Σαατλί Τζαμί μετά την πυρκαγιά

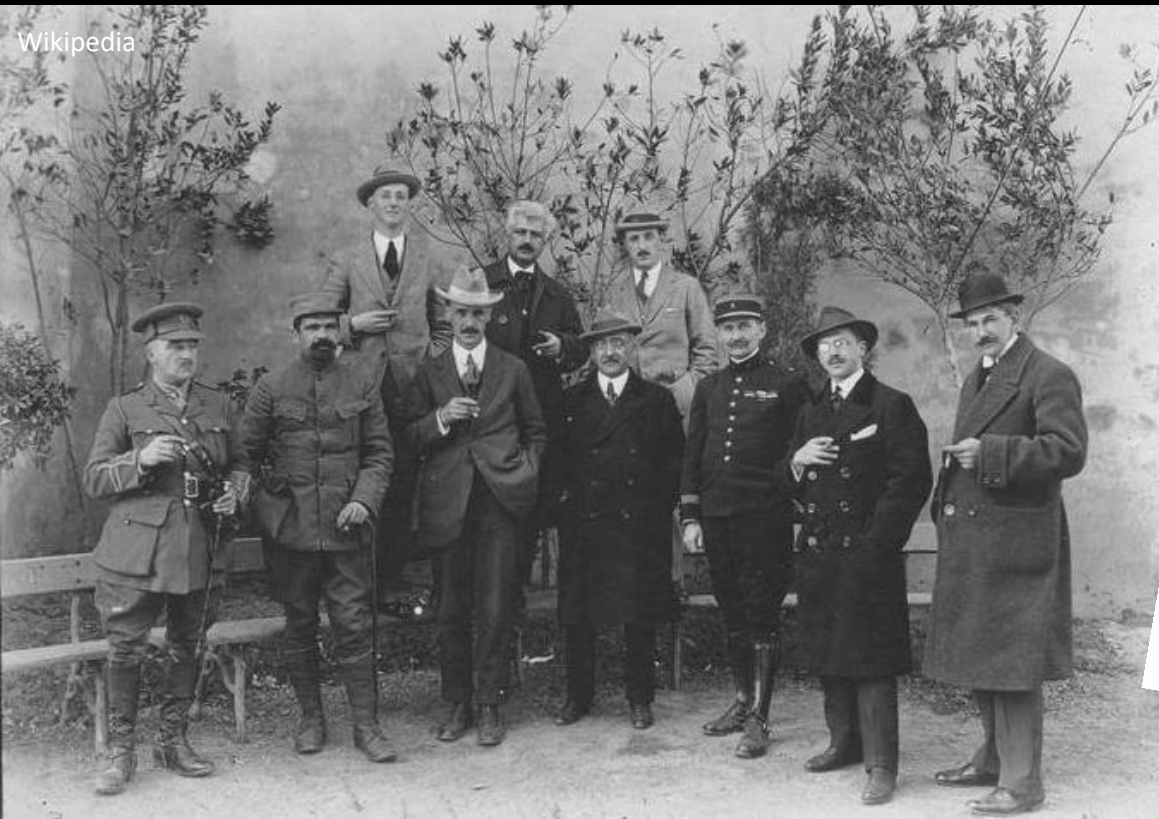
Η μεγάλη πυρκαγιά συγκλόνισε τη Θεσσαλονίκη, στάθηκε ωστόσο και η ευκαιρία για τον ανασχεδιασμό της. Το επίσημο κράτος κινήθηκε με εντυπωσιακή ταχύτητα. Μόλις έξι μέρες μετά τη μεγάλη πυρκαγιά, ο αρμόδιος υπουργός Αλέξανδρος Παπαναστασίου πήρε πρωτοβουλίες και η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου αποφάσισε να ανασχεδιαστεί πλήρως το ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της πόλης και τη μετατροπή της σε μητροπολιτικό κέντρο με διεθνή ακτινοβολία. Για τον σκοπό αυτό συγκροτήθηκε, με τη βοήθεια των συμμαχικών δυνάμεων, διεθνής επιτροπή ειδικών.

Γερόλυμπου, 2013

Όρθιοι από αριστερά:
Δ. Λαμπαδάριος,
Κ. Κιτσίκης, Ζ. Πλεμπέρ,
Τ. Μώσον, Α. Ζάχος.
Καθιστοί από αριστερά:
Ε. Εμπράρ,
Α. Παπαναστασίου,
Α. Γκίνης.

Μέλη της επιτροπής ήταν ο άγγλος αρχιτέκτονας τοπίου Τόμας Μύσον, ο γάλλος αρχιτέκτονας και αρχαιολόγος Ερνέστ Εμπράρ, ο γάλλος λοχαγός του μηχανικού Ζοζέφ Πλεμπέρ, οι αρχιτέκτονες Αριστοτέλης Ζάχος και Κωνσταντίνος Κιτσίκης, ο λιμενολόγος Άγγελος Γκίνης και ο δήμαρχος της πόλης Κωνσταντίνος Αγγελάκης. Ο Δημήτριος Λαμπαδάριος, καθηγητής Γεωδαισίας στο ΕΜΠ, ορίστηκε υπεύθυνος των τοπογραφικών αποτυπώσεων. Επιπλέον, καταγράφηκαν οι ζημιές, καταρτίστηκε κτηματολόγιο, ορίστηκαν οι αξίες και ειδικοί καθόρισαν το νομικό πλαίσιο που θα επέτρεπε τις απαλλοτριώσεις και την εφαρμογή του νέου σχεδίου. Το έργο αυτό θεωρήθηκε το πρώτο μεγάλο πολεοδομικό έργο του 20ού αι. στην Ευρώπη.

ΦΕΚ 74, 1919, ΕΤ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Περί έγκρισεως νέου σχεδίου ρυμοτομίας τῆς πόλεως
Θεσσαλονίκης. (13)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας Ἰπουργοῦ,
ιδόντες τὸ ἄρθρον 3 ἐδάφ. δ' τοῦ νόμου 823 περὶ προσωρινῆς
ἀπαγορεύσεως τῶν οικοδομικῶν ἐργασιῶν ἐπὶ τοῦ ἀποτερωθέν-
τος τμήματος τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ.
187 ἐ. ἔ. πράξιν τοῦ συμβουλίου τῶν Δημοσίων Ἐργῶν, ἐγκρί-
νομεν τὸ ὑποβληθὲν καὶ διὰ τοῦ κύρους τῆς Ἡμετέρας ὑπογρα-
φῆς περιβληθὲν νέον σχέδιον ρυμοτομίας τῆς πόλεως Θεσσα-
λονίκης, ὡς πρὸς τὸ τμήμα αὐτοῦ τὸ δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν ἐν
αὐτῷ δεικνυόμενον.
Ὁ αὐτὸς Ἰπουργὸς δημοσιεύσει καὶ ἐκτελέσει τὸ παρὸν διά-
ταγμα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Μαρτίου 1919.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας Ἰπουργὸς
Α. Παπαναστασίου

Η πρόταση που προέκυψε και έφερε την υπογραφή του Ερνέστου Εμπράρ, ήταν ένα νέο σχέδιο που κάλυπτε το σύνολο της πόλης και των επεκτάσεών της για τα επόμενα 50 χρόνια.

Θέλουμε να μάθουμε περισσότερες πληροφορίες για το πώς η πυρκαγιά του 1917 και τα όσα ακολούθησαν άλλαξαν την φυσιογνωμία της Θεσσαλονίκης; Ο διάσημος χάρτης-σχέδιο του Εμπράρ μπορεί να γίνει η αφορμή για να ψάξουμε τις απαντήσεις σε ερωτήματα όπως:

Ποιο ήταν το όραμα και οι επιδιώξεις της πολιτείας για τη Θεσσαλονίκη;

Πώς φαντάστηκε τη Θεσσαλονίκη ο Εμπράρ;

Με ποιον τρόπο βοήθησε η πρότασή του στην ανάδειξη των μνημείων;

Ποιες ήταν οι τάσεις στην πολεοδομία εκείνης της εποχής;

Τι έγινε μετά; Εφαρμόστηκε στ' αλήθεια το σχέδιο αυτό;

Υπήρξαν αντιδράσεις;

Τι από αυτά που βλέπω σήμερα στην πόλη μου σχετίζεται με το Σχέδιο Εμπράρ;

Πώς όσα κρύβονται στο παρελθόν σχετίζονται με εμάς;

Καθώς τα χρόνια περνούν και οι ανάγκες της πόλης και των ανθρώπων της αλλάζουν,
μπορούμε να **φανταστούμε την ιδανική, δική μας πόλη;**

Ποιες αλλαγές επιθυμούμε;

Τι θα προτείναμε για να βελτιώσουμε τη ζωή μας;

Έχουμε ιδέες για μια πιο όμορφη, βιώσιμη και λειτουργική πόλη;

Μπορούμε άραγε εμείς να αλλάξουμε την πόλη μας ή μόνο αυτή μας καθορίζει;

Είναι οι μορφές που η πόλη θα μπορούσε να πάρει αν δεν είχε γίνει, για τον έναν ή τον άλλο λόγο, αυτό που βλέπουμε σήμερα. Σε κάθε εποχή κάποιος είχε φανταστεί τον τρόπο να τη μετατρέψει σε ιδανική πόλη· ενώ όμως έφτιαχνε το πρότυπό του σε μινιατούρα, η πόλη δεν ήταν πλέον ίδια με πριν, και εκείνο που μέχρι χθες ήταν ένα πιθανό μέλλον της αποτελούσε πλέον απλώς ένα παιχνίδι σε μια γυάλινη σφαίρα.

Ίταλο Καλβίνο, *Οι Αόρατες Πόλεις*

Συλλογές | Διαδικτυακές πηγές

Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης (ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ)

Γενικά Αρχεία του Κράτους - Αρχαιομνήμων (ΓΑΚ)

Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας - Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ-ΙΑΜ)

ΓΑΚ-ΙΑΜ-Αρχείο Χαρτογραφικής Κληρονομιάς, Ψηφιακή Χαρτοθήκη: Συλλογές Μ. Μυρίδη, Γ. Γκολομπία, Ι. Μεγαλόπουλου, Π. Σαββαΐδη, Α. Καΐση, Α. Παπαϊωάννου (Ψηφιακή Χαρτοθήκη ΑΧαΚ)

Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης – Δήμος Θεσσαλονίκης (ΚΙΘ)

Travelogues, Με το βλέμμα των περιηγητών, Τόποι - Μνημεία – Άνθρωποι 15^{ος}-20^{ός} αι. (Travelogues)

Εθνικό Τυπογραφείο

Bibliothèque Nationale de France – Digital Library Gallica

Wikimedia Commons

Wikipedia, the free encyclopedia

FB pages: Άγνωστη Θεσσαλονίκη (ΑΓ) | Παλιές Φωτογραφίες Θεσσ/νίκης (ΠΦΘ)

Βιβλιογραφία

Boissonnas, F., & Baud-Bovy D. (2018). Δύο Ταξίδια 1913 & 1919. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

Mazower, M. (2006). Θεσσαλονίκη η πόλη των φαντασμάτων. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Δημητριάδης, Β. (1983). Ο πληθυσμος της Θεσσαλονίκης και η ελληνική κοινότητά της κατά το 1913, Μακεδονικά, τόμος 23.

Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.

Δημητριάδης, Β. (2008). Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας 1430-1912. Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.

Καραδήμου Γερόλυμπου, Α. (2002). Το χρονικό της μεγάλης πυρκαγιάς. Θεσσαλονίκη, Αύγουστος 1917. University Studio Press

Καραδήμου Γερόλυμπου, Α. (2013). Η Ανάδυση της σύγχρονης Θεσσαλονίκης. Ιστορίες. Πρόσωπα. Τοπία. University Studio Press

Καραδήμου Γερόλυμπου, Α. (2016). Οχυρωμένο στρατόπεδο, ανοχύρωτη πόλη. Καταστροφή και αναμόρφωση της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά του 1917. University Studio Press

Λιβιεράτος, Ε. (2005). Χάρτες πολύφυλλοι της Θεσσαλονίκης, Εθνική Χαρτοθήκη.

Λιβιεράτος, Ε. (2009). Χαρτογραφικές Περιπέτειες της Ελλάδας 1821-1919, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο.

Μακέδα, Αι. (2002). Θεσσαλονίκη: Μετά την Πυρκαγιά του 1917, Θεσσαλονίκη : επιστημονική επετηρίδα του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης του Δήμου Θεσσαλονίκης, τόμ.6.

Παπαστάθης, Χ. (1978). Ένα υπόμνημα για την πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης στα 1917 και την περίθαλψη των Θυμάτων, Μακεδονικά, τόμ. 18. Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.

Παπαστάθης, Χ., & Χεκίμογλου Ε. (2003). Η Θεσσαλονίκη της πυρκαγιάς: 18-19 Αυγούστου 1917, Θεσσαλονικέων Πόλις, τευχ. 11.

Πατιερίδης, Γ. & Σταμάτης, Κ. (2009). Τα χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης από τον 15ο έως και τον 19ο αιώνα από τις συλλογές των Γιώργου Πατιερίδη και Κώστα Σταμάτη, Μουσείο Φωτογραφίας «Χρήστος Καλεμκερής» Δήμου Καλαμαριάς.

Σαββαΐδης, Π. (επιμ.). (2008). Θεσσαλονίκης Ανάδειξις Χαρτών Αναμνήσεις. Θεσσαλονίκη: ΕΚΕΠΠ-ΕΚΕΧΧΑΚ-Εθνική Χαρτοθήκη.

Οι κινούμενες εικόνες δημιουργήθηκαν από τη Χριστίνα Δημητρά